

Nemzedékeket tanított táncolni, együtteseket irányított

Fodor Csaba, a néptánc mestere

Az utóbbi ötven év csíki néptáncéletének egyik meghatározó alakja, a csíkrákosi Fodor Csaba táncmester nemzedékeknek tanított néptáncot, volt tanítványai között már nagyszülők is vannak. Hivatásos és diák néptáncgyüttesek alapításában vállalt szerepet, és kivette részét irányításukból is. Azt vallja, a hangulat hozza ki az emberből a táncot, amellyel ő egy életre elkötelezte magát.

Acsíkrákosi családban nyolcan voltak testvérek, édesapjának a gazdálkodás mellett a festegetésre is maradt ideje. Fodor Csaba már gyermekkorában szoros kapcsolatba került a néptáncal. „Mindén vasárnap délután a rezesbanda kiült a kultúrház elé, muzsikáltak, mi, gyermekek lestük, hallgattuk őket, délután tánc volt a kultúrházban, oda is mindig belógtunk. Már az iskolában is tanítottak táncot a tanító nénik egyszerűbb módon, a középiskolában pedig folytattam. Idős Kosz Szilveszter – aki hazajött a Maros táncgyűjtéstől – 1957-ben kezdett Csíkszeredában dolgozni, a középiskolában összeállított egy ügyes csapatot, abban én már akkor diákként táncoltam” – emlékezett a kezdetekre.

Hivatása lett a tánc

Később Brassóban tanult tovább, majd sorkatonai szolgálat következett, de ahogy hazakerült, folytatta a néptáncot. „Kosz Szilveszter nyakon fogott, és azt mondta, Csaba, gyere táncolni. Akkor a városnak volt egy reprezentatív együttese, amelyet a régi kultúrház és az Olt Kisipari Szövetkezet közösen tartott fenn, s abban táncoltam én egészen 1970-ig, amíg megalakult a Hargita együttes. Gál Árpád volt az igazgató, Toró Emil volt a vezetője az együttesnek. Az elején szakszervezeti vonalon profi együttes alakult, zenészek és táncosok – ez arra volt hivatott, hogy a vidéki táncosportokat is kísérsje. Aztán a reprezentatív csíkszeredai együttesnek a profi kerettel együtt kiszállásokat, turnékat szerveztek. A táncgyűjtést a kultúrház együtteséből verbuválták, felvételizni kellett. A próbák miatt egy héten egy nap kivettek a

FOTÓ: GECSE NOÉMI

Fodor Csaba idős korban is tanítja a néptáncot. Egy életre elkötelezte magát

termelésből, aztán az egy napból két nap lett. Voltak, akik szorozatgyártásban dolgoztak, és a fizetésükön nagyon érződött, ha egy héten két napig nem dolgoztak. De azért nagyjából ment így 1970-től 90-ig megszokás nélkül” – elevenítette fel.

Több csoportot oktatott

Az idős táncmester szerint a régi Hargita együttes általában telt ház előtt lépett fel. Hivatatosan a műsor 50 százalékát román népzene és néptánc kellett kitöltse, a másik fele lehetett a nemzetiségi műsor. „Ezt falun nem lehetett betartani. Amikor megnézték az illetékesek, az 50-50 százalék megvolt, aztán utána már nem. De ezzel nem volt probléma, mert a román táncokat is megtapsolták. Felcsíki, sóvidéki, maroszséki, Felső-Maros menti, küküllőmenti táncokat adtunk elő, a románok közül avasi, láposi, mezőszéki járt. Menet közben alakult a repertoár, sárpatakit is jártunk, a lányoknak volt külön lányos, menyecske-tánc. Több külföldi turnén voltunk, Magyarországra sokáig nem lehetett menni, de 1973-ban Görögországban, aztán Olaszországban, majd 77-ben Magyarországra is eljutottunk. Törökországban kétszer is voltunk, a Szovjetunióban is felléptünk, majd 1990-ben megint Magyarországon”. Fodor Csaba ezzel párhuzamosan oktatni is kezdett, 1972-ben diákegyüttest indított a faipari középiskolában, amellyel később rendszeresen felléptek, majd hétvégéken turnéztak. „Ennek én voltam a vezetője, de

a szervezéstől a bemondásig és a tánctanításig mindent egyedül csináltam – néha a tanárok segítettek. Vittem a plakátokat, tíz kilométereket gyalogoltam, hogy kihelyezzem” – mesélte. Több versenyen nyert az általa irányított diákegyüttes, és amellet néhány vállalatnál, így az akkori UMTCF-nél, az Olt Kisipari Szövetkezetnél vagy a zsögödi bútorgyárnál is táncosportokat tanított, akárcsak szülőfalujában, Rákoson.

Táncmester, bemondó

Közben a Hargita együttesnél is változások történtek, 1987-ben Toró Emil Ausztriába távozott, így utána egy ideig ő vezette az együttest. Aztán

„A tánchoz nemcsak a mozgás, hanem a hangulat is hozzátartozik”

1990-ben megalakult a mostani Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes. „Részt vettem az alapításában, Gergely Andrásal együtt. Bementünk Bukarestbe, Horváth Andor volt az államtitkár, és engedélyezték a hivatásos együttes létrehozását. Itthon Pataki Imre volt a Nemzeti Megmentési Front elnöke, ő is azt mondta, megvan az engedély, és 40 személyes kerettel megalakult a profi néptáncgyűjtés táncosokkal, zenészekkel, igazgatóval, kisértő személyzettel. Az induláskor jórészt az én faipari iskolás ta-

nítványaim jöttek oda, és a régi Hargita együttesnél is többségben az én táncosaim szerepeltek” – elevenítette fel. Szalay Zoltán volt a hivatásos együttes első igazgatója, Fodor Csaba táncmesterként dolgozott, és hosszú ideig a műsorbemondó feladatát is ellátta. Nem ment egyszerűen a változás, nézeteltérések voltak szakmai körökben is a néptáncot illetően. „A régi Hargita együttes stílusa nem feküdt az új, tánc házias stílusú táncoktatónak, és hevesebb vitáink is voltak emiatt. Az is elhangzott, hogy a régi együttesből senkit nem akarnak látni – ilyen volt a közhangulat. Aztán enyhültek a nézőpontok. A színpadi stílusról folyt a vita, volt az úgynevezett Mojszejev-féle szinkrontánc, ahol mindent egyformán táncolnak, a tánc házi felfogás szerint pedig szabadon kell táncolni. Aztán rájöttem, hogy a színpadnak mások a törvényei, azt a hangulatot kell kelteni, mintha szabadon menne a tánc, viszont meg kell koreografálni, máskepp nem megy. Ennek megvan a szakmája, aki ért hozzá, jó koreográfiákat készít” – említette Fodor Csaba.

Táncmesterként a koreográfiák készítésében is részt vett, és a táncokkal ő dolgozott a legtöbbit. „Napi hat órát táncoltunk, koreográfiákat tanultunk, edzettünk. Az elején kicsit botladoztunk, mert nem volt tapasztalat, de aztán belejöttünk” – mesélte. 1993-ban, miután Szalay távozott az együttestől, ismét őt bízták meg a vezetéssel, ez 1995-ig tartott, amikor András Mihályt hívta el igazgatónak, aki elvállalta, és azóta is

az együttes vezetője. Fodor Csaba szerint mindig egyéntől függ, hogy kiből mennyi idő alatt lesz jó táncos – van, akinek olyan tehetsége van, hogy egy-két hónap alatt eléri a kívánt szintet, más hosszabb idő alatt. Még tíz évet volt a hivatásos együttesnél, 2000-ben nyugdíjba vonult. Azóta is oktatja a néptáncot Rákoson, Madarason, egy időszakot pedig Csicsóban is dolgozott.

Az alapokat tanítja

Úgy látja, megvan az érdeklődés a néptánc iránt, de ez megszűnik, mert más tevékenységre, sportolni is irányítják a gyermekeket. „A tánc nem kötelező, én alapokat tanítok nekik, mert tudom, hogy sokan később kimaradnak. Vannak időszakok, amikor olyan társaság jön össze, akik akarnak táncolni, de nem tudnak. Velük egy kicsit nehezebb dolgozni. Azokkal, akik már otthon közel kerültek a néptánchoz, jobban lehet haladni. Én már szeretném abbahagyni – 75 éves leszek idén –, mert ha nem tudod megmutatni a gyakorlatot, nem lehet tanítani. Fel kell készülni a próbákra, ha az ember elvállalja, elég energiaigényes tevékenység, erőnlét, rugalmasság kell, és ez szellemi és fizikailag is próbára teszi az embert” – magyarázta.

Fodor Csaba számára kedves a felcsíki, a sóvidéki tánc vagy a nagyon technikás kalotaszegi legényes. „Szébbnél szebbek a táncok, mindegyikben van valami, ami megadja a sava-borsát, van amelyik technikásabb, más a karakterében különleges. A tánchoz nemcsak a mozgás, hanem a hangulat is hozzátartozik, a hangulata sokszor többet jelent, mint maga a mozgás, a hangulat hozza ki az emberből a táncot. Fialat koromban a tánc egy nagy élmény volt, a táncpróbáktól kezdve a szabad táncig. Az ember ahogy érik, szakma lesz belőle, nem annyira a lángolás a lényeg, hanem, hogy el van kötelezve, és tudja, hogy hasznos, jó dolgot tesz. A környéken nem tanít senki, így nekem sokkal nehezebb visszalépni” – említette.

Volt eredménye a munkának

Fodor Csaba lakodalmas gazdaként is ismert, ilyenkor rendszeresen régi ismerősökkel, tanítványokkal találkozik. „Ha elmegyek egy lakodalomba, sokan jönnek hozzám, és mondják, hogy benne voltak a táncosportomban – nem is emlékszem mindenkire. Olyan tanítványom is volt, akinek a nagyapját is tanítottam. A táncosaim közül sokan oktatnak, ez nagy elégtétel, látja az ember, hogy volt eredménye a munkának. Fontos lenne, hogy ez ivódjon bele a közösségünkbe, hogy érezzék, ezt el kell sajátítani. Nem kell mindenkiből táncos legyen, az alapokat tanulják meg, legalább a magiát meg kellene tartani a régi értékeknek. Ez a miénk” – vallja az idős táncmester.